

III

Výstava **TVÁŘE URANU** přibližuje prostřednictvím velkoformátových fotografií těžbu uranu a současně dokumentuje její vlivy na životní prostředí a krajinu. Portréty lidí, jejichž životy ovlivnila těžba uranu, doplňují celkový obraz a dávají tak výstavě lidský rozměr. V souboru fotografií jsou vzpomenu i političtí vězni odsouzení k otroctví nucených prací při těžbě uranu. Tisíce jejich životů zmařil komunistický režim v honbě za uranem pro sovětské atomové zbraně.

František Zahrádka byl komunistickým režimem odsouzen k 20. letům tvrdého žaláře, z nichž 9 let strávil těžkou prací v uranových dolech na Jáchymovsku a v Příbrami.

Z HISTORIE TĚŽBY URANU

Od doby, kdy se v Jáchymově těžila stříbrná ruda a horníci naráželi na neobyčejný černý kámen, který znamenal konec stříbrnosné žíly, uplynulo hodně času. Kámen obsahující uran dostal tehdy jméno smolinec. Soli uranu sloužily nejprve k tak nevinným činnostem, jak je barvení skla. Až sestavením atomové bomby na konci 2. světové války se používání uranu změnilo z mírového na válečné. Po válce chtěli Sověti monopol Američanů na atomovou bombu rozbít. K jadernému výzkumu měli ideální podmínky. Chybělo jim jediné - uran.

Horníci v uranovém dole Rožná

Na základě dohody mezi ČSSR a SSSR o dodávkách uranu podepsané už v roce 1945 bylo z naší země vyvezeno téměř 100 000 tun uranového koncentrátu. Národní bohatství však zmizelo bez patřičné protihodnoty a znamenalo ztráty nejen ekonomické.. Na následky práce v uranových dolech zahynuly stovky horníků a dopady po těžbě uranu v krajině jsou jednou z největších ekologických zátěží pro naši krajinu. Po roce 1989 převzal stát zodpovědnost za sanace následků těžby uranu a ročně plyne ze státního rozpočtu na vypořádání se s naší uranovou minulostí kolem 3 miliard korun. Z nich jsou placeny nejen sanace, ale i sociální dávky horníků.

Chemická úprava uranové rudy Rožná

MÝTUS O SOBĚSTAČNOSTI

Poslední činný důl u nás se nachází v lokalitě Rožná u Dolní Rožínky a v posledních letech se mluví o možnostech rozšíření těžby vzhledem k potřebě zajistit naši energetickou bezpečnost. Česká republika však nevládne technologie na výrobu jaderného paliva a jaderné palivo pro atomovou elektrárnu Temelín nakupuje z USA a pro Dukovany z Ruska. Od roku 2010 bude dokonce veškeré palivo pro naše atomové elektrárny zajišťovat ruská společnost TVEL. Český uran tak naši energetickou soběstačností nijak neřeší.

Jaderná energetika bývá často považována za energetický zdroj budoucnosti a je uváděna jako tzv. bezemisní technologie s minimálním dopadem na životní prostředí. Při této úvaze však nelze opomíjet nezbytnou součást jaderné energetiky, kterou je těžba uranu. K výrobě 1 kilogramu uranového koncentrátu je totiž třeba zpracovat přibližně 1 tunu uranové rudy za použití značného množství chemických látek, jejichž pomocí se uran z rudy uvolňuje. Po chemickém louhování je více než 99% zpracovaného materiálu odkládáno na odkaliště. Bezpečné zajištění obrovského množství toxických odpadů z výroby uranového

koncentrátu je jednou z neproblematičtějších částí zpracování uranové rudy. Argument o malém objemu odpadů z jaderné elektrárny je tak zcela falešný. K chronickým následkům zpracovávání uranových rud patří trvalé, jak chemické tak radioaktivní zamoření prostoru vlastní úpravny rud i odkalovacích nádrží a nejbližšího okolí.

TĚŽAŘI VERSUS MÍSTNÍ OBYVATELSTVO

Sen o renesanci jaderné energie k nám přivádí zahraniční investory, kteří si pohrávají s myšlenkou obnovit u nás těžbu v uranových dolech. Žádosti o geologické průzkumy radioaktivních nerostů už byly projednány na několika lokalitách na Vysočině (Jamné, Polná, Brzkov) či v Podještědí (Ploužnice, Osečná-Kotel). Lokalita Osečná-Kotel byla v roce 2008 vyhlášena jako tzv. chráněné ložiskové území, což pro tamní obyvatele představuje mj. stavební uzávěru a omezení při rozvoji obcí. Na protest proti tomu vzniklo v Podještědí občanské sdružení, které vystupuje proti těžbě a pořádá přednášky na školách informující o rizicích těžby. Hlavním mottem jejich kampaně je VODA nad URAN!

Krajina v Podještědí ohrožená těžbou uranu

CO BUDE DÁL?

Na podzim se bude rozhodovat o nové energetické strategii České republiky. V té současné jsou prioritou sanace uranu, zatímco samotná jeho těžba je v útlumu. Případná obnova těžby uranu je otázkou politického rozhodnutí vlády a měla by rozsáhlé environmentální, ekonomické a morální důsledky pro celou naši zemi.

Autor fotografií **Václav Vašků** je profesionální fotograf působící v Praze. V minulosti získal ocenění mj. za soubor dokumentárních fotografií z okolí Černobylu.

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí prosazuje trvale udržitelnou energetiku. **Calla** dlouhodobě sleduje problematiku těžby uranu a účastní se správných řízení v této oblasti.

Výstava „Tváře uranu“ vznikla díky podpoře a spolupráci organizace WISE (World Information Service on Energy) a za laskavé finanční podpory Nadace Partnerství a rakouské vlády.

www.calla.cz/uran | www.nasepodjestedi.cz | www.muzeum-pribram.cz

Výstava fotografií

Václav Vašků: TVÁŘE URANU

Souhlasíte s názorem, že jaderná energie je čistá a levná? A zajímali jste se někdy o to, za jakých okolností se vlastně získává URAN – základní surovina na výrobu paliva pro jaderné elektrárny? Co znamená těžba uranu pro naši krajinu? Kolik tun nebezpečných odpadů vznikne z jednoho kilogramu vytěžené rudy? Že následky po těžbě uranu jsou jednou z našich největších starých ekologických zátěží? A máme dnes dostatečně spolehlivé informace o tom, jakou zátěž a zdravotní rizika představuje těžba uranové rudy pro samotné horníky i nejbližší okolí dolů?